

ničkih zapisa. U Njemačkoj i Nizozemskoj ona se odvija u arhivističkim školama, u UK i Finskoj u suradnji sa sveučilišnim studijima informacijskih znanosti, ponegdje je dio formalne arhivske naobrazbe (Francuska), ponekad se odvija putem stručnih seminara (Italija), a u većini se arhiva održavaju stalni tečajevi za djelatnike.

Uspoređujući rezultate ovoga izvještaja s rezultatima prethodnih (tzv. "Hanniganov" izvještaj iz 1994/95) opažaju se pomaci, poglavito u ubrzanu razvoju specijalne skrbi za elektroničke zapise u UK te u razvijanju i primjeni smjernica u drugim državama (posebno Danskoj). No još mnoga toga treba učiniti, a u nekim državama razriješiti i osnovna pravna pitanja, jer je danas jasno da je rok preuzimanja ključno pitanje za uspješnu zaštitu i dugoročnu pohranu elektroničkih zapisa te se ukoliko je on predugačak, to ne može uspješno provesti. Svijest da odgovornost za rješavanje problema vezanih za elektroničke zapise ne leži samo na arhivima, već umnogome ovisi o pravnome okruženju, pa ga stoga treba rješavati u suradnji s javnom upravom svake pojedine države, korak je prema njihovu rješavanju. Od arhiva se ne može očekivati da propisuju postupke upravljanja, zaštite i korištenja elektroničkih zapisa, ukoliko nemaju resursa za to, a kako arhivska mapa Europe pokazuje da je pristup elektroničkim zapisima neujednačen i polariziran, ovaj je izvještaj vrlo koristan kao uvid u trenutno stanje te solidan putokaz za razvoj daljnjih strategija i projekata.

Vlatka Lemić

Natalija Glažar, *Organizacijsko komuniciranje arhivov – hranitelj arhivskega gradiva*, Ljubljana 2002.

Publikacija Natalije Glažar (donekle izmijenjen magistarski rad istog naslova obranjen 18. prosinca 2001. na Fakultetu društvenih znanosti u Ljubljani) uz *Uvod* sadrži sedam poglavlja: *Definiranje arhivske službe¹ i njezine djelatnosti*, *Arhivska služba kao dio državne uprave*, *Formalnopravna gledišta dostupnosti informacija u arhivskom gradivu*, *Javnost i odnosi s javnošću u arhivskoj službi*, *Upotreba "kulturalne informacije" iz arhivskog naslijeđa*, *Međunarodni kontakti arhivskih službi*, *Zaključne misli te Izvori i literatura*.

Kako je već prema naslovima poglavlja moguće zaključiti, autorica se bavi proučavanjem oblika komunikacije arhivske službe s vlastitom okolinom (cijelom društvenom strukturom) u širem, odnosno s dijelom državne uprave i područjem kulture, čiji je sastavni dio, u užem smislu. U *Uvodu* se navodi da je područje organi-

¹ Slovenski termin "arhivska organizacija" preveo sam kao "arhivska služba", budući je takav naziv uvriježen u hrvatskoj arhivistici.

zacijskog komuniciranja multidisciplinarno s dvije središnje točke zanimanja: a) unutarnja i vanjska okolina koja snažno djeluje na svojstvo, vrstu i rezultate komunikacije b) neizostavni elementi organizacijske anatomije i psihologije – strukture i procesi. Pored organizacijskog komuniciranja, vezano za zastupljenu problematiku u djelu, uključeno je i područje teorije uprave te područje arhivske struke, koja u slovenskim razmjerima još uvijek nema status samostalne znanstvene discipline nego pomoćne povijesne znanosti.

Razvojem informacijske službe koja zahvaća sve ustanove civilnog društva, pa tako i arhive, povećale su se i informacijske potrebe. Iako je informacijska tehnologija omogućila znatno lakše zadovoljavanje novonastalih potreba, nužno je stalno praćenje, planiranje i organiziranje raznih oblika organizacijskoga komuniciranja arhivske ustanove s okolinom u kojoj ustanova djeluje, prije svega s akademskim okruženjem, područjem kulture, države i cjelokupnom javnošću. Zbog toga je kao temeljni cilj djela autorica istaknula prikazivanje šireg značenja arhiva u javnosti i društvenoj strukturi općenito, uz izlaganje malo drugačijeg komunikacijsko-teorijskog pristupa u raspravi o arhivskoj službi i arhivskoj struci.

Stavko poglavlje nudi raspravu o problematici arhiva, njihovom komuniciranju s okolinom i mogućnostima razvoja iz drugog ishodišta. Tako je u prvom poglavlju prikazan opći princip djelovanja arhivske ustanove te struktura i vrsta organizacijskih oblika značajnih za arhive. Budući je struktura arhivske službe neodvojivo vezana za njezinu djelatnost, autorica smatra da je arhivska služba u prvom redu *stručna* (usmjerena k standardizaciji rada i postupaka) i *inovativna* organizacija (struktura arhivske službe je osnova za reorganizacije, promjene i prilagodbe novim tehničkim zahtjevima uvjetovanim vanjskim okolnostima).

Sljedeće poglavlje opisuje arhivsku službu u sustavu državne administracije, uključujući i teritorijalnu nadležnost arhiva u Sloveniji, daje pregled zakonodavne osnove arhivske djelatnosti i određuje razlike među privatnim i javnim imateljima arhivskoga gradiva te raspravlja o problematici informacijske tehnologije kojom je arhivska služba vezana za administrativni sustav.

Treće poglavlje govori o normativnim gledištima dostupnosti arhivskoga gradiva u arhivima, definira pojam dostupnosti gradiva i donosi usporednu analizu arhivskog zakonodavstva u različitim europskim državama. Dostupnost arhivskoga gradiva je predmet arhivske struke i predmet pravnog reguliranja svake države koja mora urediti područje dostupnosti, odnosno nedostupnosti službenih dokumenata radi zaštite nacionalnih interesa. Na polju dostupnosti i nedostupnosti susreću se dva suprotna mehanizma koji, svaki iz svojega kuta, utemeljuje vlastita načela. Prvi, koji treba omogućiti što veću dostupnost informacija građanima i drugi, koji mora zaštititi podatke od nacionalnog značaja. Arhivske su ustanove samim svojim statusom javne i imaju zadaću omogućiti što veću dostupnost informacija korisnicima, ali na

drugoj strani moraju svakodnevno u praksi provoditi propise koji iz određenih utemeljenih razloga (bilo da se radi o osobnim ili podacima vrijednim za zaštitu nacionalnih interesa) ograničavaju dostupnost dijelu arhivskog gradiva. Dakako, povećavanje dostupnosti ne treba gledati samo sa zakonskog gledišta, već kroz poboljšanje konkretnih uvjeta dostupnosti, npr. izradom novih pomagala, različitih kopija na novim medijima, stručnom obradom i širenjem informacija o gradivu. Autorica smatra da zbog izuzetno brzog razvoja informacijske tehnologije vrlo lako može doći do pogrešaka pri donošenju zakonskih odredbi o dostupnosti arhivskog gradiva, a rješenje problema vidi u interdisciplinarnoj suradnji pravnika, arhivista i informatičara.

Rasprava o stavovima javnosti spram arhiva tema je četvrtog poglavlja. Pored općeg teorijskog pogleda na položaj arhivske službe u javnosti i opisivanja problematike koja se nadovezuje na to područje, autorica i s praktičnog stajališta raspravlja o odnosima s javnošću u arhivskoj službi, ocjenjuje postojeće stanje i daje nekoliko naputaka za upravljanje tim odnosima.

Prvi dio petog poglavlja govori o arhivima kao kulturnim ustanovama, dajući prikaz upotrebe informacije u znanstvene svrhe i utjecaja krajnje obavijesti (rezultata znanstvenog istraživanja) na širu javnost. U drugom dijelu govori se o kulturnoj ulozi arhiva odnosno potrebi da kulturna ponuda arhiva bude usklađena sa suvremenim zahtjevima i očekivanjima javnosti. Do takvog se rezultata može stići samo primjenom znanja i načela rada koji proizlaze iz ukupnih odnosa s javnošću i iz marketinga, imajući pri tom na umu da je kulturna baština izuzetno osjetljivo područje koje zahtijeva zaštitu te da strukovna pravila i kriteriji zaštite kulturne baštine uvijek moraju biti ispred kriterija potražnje.

Posljednje poglavlje je posvećeno međunarodnim komunikacijskim tokovima koji s organizacijskom strukturom i propisanim standardima usmjeravaju daljnji razvoj arhivske struke u njezinu nastojanju da postane samostalna znanstvena disciplina.

Mario Stipančević

Ugo Cova, Pierpaolo Dorsi i Grazia Tatò, Archivi Italiani – Archivio di Stato di Trieste, Ministero per i beni e le attività culturali – Direzione Generale per gli Archivi i BetaGamma, Roma – Viterbo, 2002.

U suizdavaštvu talijanskog Ministarstva za kulturna dobra i aktivnosti (*Ministero per i beni e le attività culturali*), Glavnog ravnateljstva za archive (*Direzi-*